

gospodarske, obrtniške in narodne.

Izhajajo vsako sredo po celi polji. Veljajo v tiskarnici jemane za celo leto 3 fl. 60 kr., za pol leta, 1 fl. 80 kr. za četrto leto 90 kr. pošiljane po pošti pa za celo leto 4 fl. 20, za pol leta 2 fl. 20 kr., za četrto leto 1 fl. 15 kr. nov. dn.

V Ljubljani v sredo 10. septembra 1862.

Zakaj žito poléga, in kako to odvrniti?

Spisal Pet. Nik. Feuser.

Vsak vé, da plohe in viharji žito na polji povalijo, zlasti kadar je veliko zrastle. Al tega pa ne vé vsak, da žito poléga še bolj zavolj družih notranjih vzrokov, to je, zavoljo nekake bolehnosti bilk.

Oglejmo le dobro bilke povaljenega žita, pa bomo vidili, da so nekako ličju podobne in mehke. To pa izvira samo iz tega, da bilka ima premalo kremene kisline (Kieselsäure) v sebi, ktera je važen del našega žita. *)

Žito polega večidel:

1. na polji z obilo rodovitno in dobro zemljo (črno prstjo ali gnjilovico), ktera ima veliko organskih (živih), pa v primeri premalo neorganskih (kamnitih, rudninskih) drobcov v sebi. Tako že z mlado bilko vred raste bolezen, da ni tako močna, da bi mogla sama sebe nositi in jo dež in veter lahko vrže;
2. poleže pa žito tudi rado zlasti takrat, kadar je letina deževna. Notranji soki le tedaj morejo iz korenin se podajati kviško v perje, kadar to zamore dosti vodenih reči iz sebe puhteti, — to pa je tedaj mogoče, kadar vreme ni deževno in mokro. Če je pa vreme mokro, ne morejo ti soki tako na kviško, kakor bi treba bilo, in tako se bilka ne napaja rodovitnih notranjih sokov — kremene kisline — po potrebah, zavoljo tega pa zaostane v móči, da jo vsaka unanja uima potem lahko vrže.

Kako se odvrne poleganje žita?

Da gospodar ne more škodljivega vremena zabraniti, to vsak vé, — tedaj vse, kar more storiti, je to:

1. da gospodar kolikor mogoče globoko orje, da zamore žito svoje korenike globokeje v zemljo vriniti in jih po zemlji razprostiti, kjer dobivajo potrebne kremene kisline in trdnejše stališče.
2. Da se na takem polji, kjer rado polega, spomladi, preden v bilke gré, žito enmalo pokosi; rodovitni soki po tem takem ne lezejo toliko v perje, ampak ostanejo bolj v notranjem životu rastline in bilkah njenih. Žito raste potem bolj počasi, se bolj kremene kisline napoji, močnejšo bilko dobí in vrže ga vsaka sapa in vsaki dež.

Poduk

zastran pravega gleštanja domače živine zavoljo tega, da ne zbolí in zastran tega, kaj naj stori kmetovavec, kadar mu živina zbolí.

(Dalje.)

Kdaj naj se živini klade.

Silno veliko pripomore to k zdravju živine, da dobiva o svojem času živež. Ne dá se sploh reči, kolikrat in

*) V nekem popisu laške dežele Sardinije smo ravno te dni brali, da ondi pšenica 60, 80 pa tudi 100terno zrno daje, in da so bilke ondašnjega žita tako močne, da pšenica nikdar ne poleže.

Vred.

o katerem času je najbolje, živini v hlevu klasti; toliko pa skušnja učí, da živini veliko bolj tekne, če se ji večkrat, pa manj na enkrat krme daje. Živini tudi bolj tekne, če dobiva svoj živež o gotovem času, kakor pa, če se ji klade, kadar komu v misel pride. Tudi na to se mora vselej gledati, da ima živina, ko se je nasitila, dosti pokoja, da prežvekuje ali prebavlja. Posebno pri konjih se to dostikrat iz nemar pušča, ker jih marsikdaj, in še celó koj po obilni klaji za težke dela vprežejo. Tudi voli morajo prav velikokrat koj potem na delo, ko so se napasli, dasiravno potrebujejo za prežvekanje več pokoja.

Še nekaj družega se terja od gospodarja, kateri hoče zdravo živino imeti, in to je: snažnost jasel, korit in posód za napajanje. Treba je tedaj tudi ostanke ne použite klaje vselej in pri vsaki živini skrbno odpravljati, preden se ji druga krma dá. Prav posebno je pa treba, da so korita snažna, če dobiva živina poparjeno ali sicer kakošno krmo, ktera se rada skisa. Taki ostanki namreč se vselej skisajo, če več časa v koritih ostanejo, in škodjejo živini, kadar mora z novo krmo tudi stare spredene ostanke užiti.

Živina potrebuje soli.

Da živina ložeje prebavlja, ji dajejo soli. Gotovo je, da zlo k zdravju živine pripomore, če včasi soli dobí, in nobenemu gospodarju bi se ne smeli denarji za sol smiliti, s katero more svojo živino zmirej zdravo ohraniti. Pa tudi tukaj je skrbnega ravnanja treba; zakaj preveč soli je tudi živini, zlasti ovcam škodljivo. Dobro tedaj ni, živini cele ploše soli pokladati, da jo liže, ker se potem navadi in je dostikrat želí, samo da bi se s soljo igrala, ne pa da bi jo za potrebo lizala. V ovčarijah tudi ni dobro, kos soli kam obesti, kterege morejo ovce lizati, kakor se jim poljubi, ker so tudi tū le nektare živinčeta skori vedno pri soli, druge pa nikoli do nje ne morejo priti, da bi jo lizale. Zavoljo tega je bolje, da se živinčetom soli dá, kolikor je prav; daje se pa sol med otrobi ali s kako drugo grenko šupo, kakor z elcijanom, kolmežem, brinjem v korita ali se pa natrese na krmo ali stopi v vodi in drugih pijačah. Goveji živini se daje sol večkrat v tednu in rajta se en funt za živinče v mescu; ovcam se daje sol večidel le enkrat v tednu, in sicer 1 do 1½ lota za odrasčeno ovco. Več soli se daje živini, če ima manj dobro in za-njo manj prijetno krmo, tedaj takrat, kadar se ima živina s paše k suhi krmi prestaviti, ali kadar se pita.

Pijače.

Kar se tiče vode za pijačo, tekne živini najbolj mehka voda. Ako živina delj časa trdo vodo pije, ji utegne želodec oslabeti in še celó zboleti utegne. Dobro bi bilo tedaj, da bi se trda voda živini nikoli ne dajala, preden se ne ustoji delj časa na zraku. Ovce in konji tudi nikakoršne skaljene vode ne pijejo radi, skrbí naj tedaj gospodar za to, da dobivajo po mogočosti čisto vodo za pijačo. Goveja živina ni tako zbérčna, dasiravno poželjivost, gnjilobno ali solnato vodo, kakor postavimo, iz gnojnice piti, razodeva,